מתני' א] *חמשה דברים בעולה מצטרפין זה עם זה הבשר והחלב והסולת והיין והשמן וששה בתודה הבשר והחלב והסולת והיין והשמן והלחם: גמ' מתני ליה רב הונא ב] לרבא חמשה דברים בעולם מצטרפין זה עם זה א"ל בעולם קא אמרת והא קתני בתודה ו' דברים שבתודה הבשר והחלב והסולת והיין והשמן ולחמי תודה ג] א"ל תני בעולה. תנינא להא דתנו רבנן *עולות ואימורים מצטרפין לכזית להעלותן בחוץ ולחייב עליהן משום פיגול ונותר וטמא קתני בעולה אין בשלמים לא בשלמא להעלותן בחוץ עולה דכליל היא מצטרפין שלמים לא מצטרפין, אלא לחייב עליהן משום פיגול ונותר וטמא, שלמים אמאי לא מחייב והתנן כל הפיגולים מצטרפין זה עם זה וכל הנותרות מצטרפות זו עם זו אלא אימא עולה ואימוריה מצטרפין זה עם זה לכזית ליזרק עליהן את הדם ד] (וכיון דמצטרפין ליזרק את הדם חייב וכו') ומאן קתני לה רבי יהושע היא *דתניא רבי יהושע אומר *כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר ה] או כזית חלב זורק את הדם, כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אינו זורק את הדם, ובעולה אפילו כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם מפני שכולה כליל, ובמנחה אפילו כולה קיימת לא יזרוק. מנחה מאי עבידתיה? אמר רב פפא מנחת נסכים ה]: מתני' *התרומה, ותרומת מעשר, ותרומת מעשר של דמאי, והחלה, והביכורים מצטרפין זה עם זה לאסור ולחייב עליהן את החומש *כל הפיגולים מצטרפין זה עם זה, וכל הנותרים מצטרפין זה עם זה: גמ' מאי טעמא? כולהו איקרו תרומה: גבי חלה כתיב °ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה" (א) (גבי) ביכורים נמי ו] איקרו תרומה *דתניא °ותרומת ידך אלו ביכורים אבל אינך לא צריכא: מתני' כל הנבילות מצטרפין זו עם זו וכל ז] *השקצים מצטרפין זה עם זה: גמ' אמר רב

לא

תורה אור
במדבר טו
דברים יב

חמשה דברים בעולה ט' · מפרש להו ואזיל: מתני ליה רב הונא לרבה יד] ה' דברים בעולם · היה טועה בגירסת המשנה דגרס בעולה והוא אמר בעולם א"ל בעולם קאמרת כלומר וכי אין בעולם אלא ה' דברים והא קתני ו' דברים שבתודה ומסיק אלא תני שבעולה כלומר חזור בך טו] וגרים בעולה:

בשלמא להעלותו בחוץ עולה דכליל היא מצטרפין · פירוש אם העלה בחוץ כזית בין בשר בין אימורים חייב מפני שעולה כליל והכל חשוב כמו אימורים שלמים לא טז] פירוש העלה בחוץ כזית משלמים בין בשר ואימורים פטור שהרי אינו חייב על העלאת חוץ אלא על דבר שמתקבל בפנים כדאיתא התם פ' השוחט והמעלה (זבחים דף קיא:) ובשר שלמים אינו *למזבח והתנן כל הפיגולין מצטרפין זה עם זה ואפילו אימורין ובשר אלא אימא עולה ואימוריה מצטרפין לזרוק עליה את הדם כלומר שאם אבד ונשאר חצי זית מאימורים וחצי זית מן בשר העולה זורק הדם כאילו נשאר כזית מאחד מהם שהרי הכל אכילת מזבח ויש להם להצטרף זה עם זה אבל בשלמים לא שהאימורים אכילת מזבח ובשר אכילת אדם ואכילת אדם ואכילת מזבח לא מצטרפים ומני ר' יהושע היא דתניא כל הזבחים ט' ולאפוקי מדר"א דאמר יש דם אע"פ שאין בשר לדידיה לא בעינן יז] והא דקתני לחייב עליה משום פיגול ונותר וטמא היינו לזרוק עליו את הדם לכתחלה *בבשר חייבים עליו משום פיגול ונותר וטמא שהזריקה קובעתו בפיגול וקרי ביה קרבו מתירין:

כזית בשר וכזית חלב · או כזית חלב קאמר:

מנחה מאי עבידתיה · כלומר מאי זריקה דם שייכא הכא אמר רב פפא מנחת נסכים פירוש שיש זבח עם המנחה ואבד כל הזבח וס"ד אמינא דכיון דהמנחה קיימא והרי היא תחת הבשר או תחת האימורים ויזרוק קמ"ל דלא:

התרומה ותרומת מעשר יח] ט' · בגמרא מפרש טעמא משום דכל הני איקרו יט] תרומה:

כל הפיגולים וט' וכל הנותרים ט' · כבר תנא ליה ברישא ואיידי דבעי למיתני כל הנבילות מצטרפות וכל השרצים מצטרפות תנא נמי כל הפיגולים:

אבל הך לא צריכא · פירוש תרומה ותרומת מעשר של דמאי לא צריך לפרושי מ"ט דמצטרפי כלומר שהרי דבר פשוט הוא שהם עצמן נקראים תרומה:

כל הנבילות · בגמרא מפרש לענין מאי קאמר:

כל הנבילות מצטרפות זו עם זו · כלומר בשר נבלה זו עם בשר נבלה כ] [אחרת]:

אמר רב לא שנו כא] אלא לענין טומאה · וה"ק במתני' כל הנבילות מצטרפות לטומאה אבל לענין אכילה לא מצטרפין אלא טהורים לעצמן וטמאים לעצמן דאיסור דטהורה משום נבלה ואיסור טמאה משום טומאה כב] אבל משום נבילה ליכא דקסבר אין איסור חל על איסור ולוי אמר לאכילה נמי מצטרפין ואם תאמר וכי פליגי רב ולוי בפלוגתא דהנאי כג] בעלמא דאמריך דפליגי באיסור חל על איסור הא מדפריך בסמוך לרב אסי וקא משני קסבר האי תנא איסור חל על איסור אלמא אית להו לכולהו אמוראי דפליגי הכא דאין

איסור

מתני' ה' דברים בעולה מצטרפין זה עם זה הבשר והחלב והסלת · הייתו מנחה הבאה עמה והיין והשמן מצטרפין זה עם זה בכזית לחייב משום מעלה בחוץ ולחייב משום פגול ונותר וטמא ומשום מעילה נמי ואע"ג דתנא רישא נמי קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה איצטריך למיתני הא לאשמועינן רבותא דבשר וסלת ויין מצטרפין אע"ג דמינא אחרינא ניניהו: ששה דברים שבתודה · מצטרפין זה עם זה לפיגול ונותר וטמא והאי סלת ח] נמי דקתני גבי תודה היינו נמי מנחת נסכים הבאה עם התודה כדאמרינן במסכת מנחות בפרק שתי מדות (דף צ:) דתודה נמי טעונה מנחת נסכים דמפיק ליה מאו זבח: גמ' בעולם קאמרת · דמשמע בכל הזבחים שבעולם חמשה דברים ט] שמצטרפין זה עם זה ותו לא: וא"ל והרי תודה שיש בה ו' דברים שמצטרפין זה עם זה · ודם לא קא חשיב לפי שאין מועלין בדמים וליתיה לא בפגול ולא בטמא כדאמרינן בפרק כל הבשר (חולין דף קיז:): אלא תני בעולה איכא חמשה דברים י] שמצטרפין ולא במקום אחר · ענין אחר אמר יא] לו רבי בעולם קאמרת דבכל דבר שבעולם מצטרפין אלו חמשה דברים יב] והא קתני בתודה דמשמע דבזבחים מיירי ולא בחולין: עולה ואימורים מצטרפין לכזית להעלותו בחוץ · דאי מקטיר כחצי זית בשר וכחצי זית אימורין בחוץ חייב עליהם משום מקטיר בחוץ והקטרה בעינן בכזית כדכתיב "ואם האכל יאכל" ואמרינן (זבחים דף כח:) בשתי אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח מה אכילת אדם בכזית אף אכילת מזבח בכזית: עולה דכליל היא מצטרפין · הבשר והחלב לחייב הקטרה בחוץ אבל שלמים דאינן כליל לא מצטרפי לאימורין: אלא לחייב עליהן משום פיגול ונותר וטמא · בשלמים אמאי לא מצטרפין (ב) יג] בכזית לחייב משום פיגול ונותר וטמא: אלא אימא עולה ואימוריה מצטרפין לכזית לזרוק עליהן את הדם ור' יהושע היא דתניא וכו': שכולה כליל · משא"כ בשאר הזבחים וטעמיה דר' יהושע בשאר זבחים משום דכתיב "ואם האכל יאכל" כדאמרינן לעיל דבשתי אכילות הכתוב מדבר מש"ה ס"ל דאין זורקין עליהן את הדם עד שישתייר מהן כזית בשר דהייתו אכילת אדם [או כזית חלב דהייתו אכילת מזבח] *אבל [חצי זית בשר דהיא אכילת אדם] וחצי זית חלב דלאו אכילת אדם הוא אינו זורק עליו דאין מצטרפין · אבל עולה דלית בה אכילת אדם אפילו כחצי זית בשר וכחצי זית חלב מצטרפין: ובמנחה אפילו כולה קיימא · ואין שם כלום מן הבשר לא יזרוק: מנחה מאי עבידתיה · מאי זריקה טעונה מנחה: אמר רב פפא מנחת נסכים · כלומר האי דקאמר ובמנחה אפילו כולה קיימא וכו' *באותה מנחה הבאה בנסכים קאמר כדכתיב ומנחתם סלת וגו' דקא ס"ד הואיל ובהדי זבח קאתיא כגופא דזבח דמיא ואע"ג דלא נשתייר מן הבשר כלום יזרוק עליה את הדם קמ"ל דלא: מתני' התרומה · הייתו תרומה גדולה תרי ממאה: ותרומת מעשר · הייתו מעשר מן המעשר: ותרומת מעשר של דמאי · שהוא אחד ממאה: והחלה והבכורים מצטרפין זה עם זה לאסור · שאם נפל מכולן לתוך עיסה של חולין ויש בו כדי לחמץ אסורה: ומצטרפין לאוכל מכולן בשוה פרוטה בשגגה לחייב עליהן את החומש: גמ' מאי טעמא · מצטרפין חלה ובכורים עם התרומה: אבל אינך · כלומר שאר הנך לא צריכי קרא לאיתויי דמצטרפין זה עם זה דהא מיקרו תרומה: מתני' כל הנבילות מצטרפות זו עם זו לכזית, משמע השתא אפילו נבלת בהמה טמאה עם נבלת בהמה טהורה וכל השרצים מצטרפין זה עם זה לאוכל מהן כזית: גמ'

אמר

כריתות ט.

זבחים קט. פ"ג [תוספתא פ"א]

פסחים עט. מנחות ט. זבחים כה: קט. תוספתא דזבחים פ"ד [תוספתא פסחים פ"ו] כריתות יג.

מכות יז. חולין קכ: פסחים עג: [יבמות פג.]

גי' נ"ק אבל חצי זית בשר דלאו אכילת אדם כו'

בא"ה מנחת נסכים הבאה עם הזבח קאמר כו' נ"ק

ה א מיי' פי"ט מהלכות מעה"ק הלכה י:

ו ב מיי' פ"א מהלכות פסה"מ הלכה ל:

ז ג מיי' שם הלכה לא:

ח ד מיי' שם הלכה ל:

ט ה מיי' פ"י מהלכות תרומות הלכה ד ופ"ו הלכה כא ופט"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה יג:

י ו מיי' פי"ח מהלכות פסהמ"ק הלכה יא:

יא ז מיי' פט"ו מהל' תרומות הלכה כ:

יב ח מיי' פ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה יח ופ"א מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ג:

יג ט מיי' פ"ד מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ב:

[ולא"כ לנזבח כס"ד ד"ה והתנן כו' נ"ק]

[בכל שאר מקומות ליתא או כזית ויש לדקדק קצת בתוס' דכלא ד"ה כזית] לחייב עליו בבשר משום פיגול כו' נ"ק

ערלה פ"ב משנה א

זבחים קט.

[פי' תוס' לקמן ריש יז. ד"ה השרצים]

נושא
דברים המצטרפין בעולה ובשאר זבחים כדי לחייב עליהם משום פיגול נותר וטמא ומשום מעלה בחוץ

מבנה
(I) (II)
ב' שלבים בהבנת המקור בענין צירוף בשר ואימורין בעולה

נושא
צירוף של דברים הנקראים תרומה לאיסור ולהתחייב עליהן חומש מי שאוכל מהן בשוה פרוטה

נושא
דעות בענין נבילות מצטרפות לכזית

◆

שיטה מקובצת

א] חמשה יע' תוס' זבחים (דף קט ע"א): ב] רב הונא לרבה בריה חמשה דברים: ג] תודה אלא תני תיבות א"ל נמחק: ד] מתיבת וכיון עד תיבת ומאן קתני לה נרשם על כל תיבה קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקן: ה] נסכים פר"א הואיל ובהדי זבח קא אתיא כגופיה דזבח דמיא קמ"ל דלא: ו] עריסותיכם אבל לא מייתי ראיה מהפסוק שלפניו והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה' דבת"כ מוקי לה בתרומה גדולה הכתוב מדבר כנ"ל: ז] וכל השרצים תיבת השקצים נמחק: ח] סולת גליון ואית דאמרי הסולת או מצה שבתודה והלחם או חמץ שבתודה הרא"ש ז"ל: ט] דברים הם: י] דברים אפילו בחולין ולטמא טומאת אוכלין: יא] אמר לן רבי בעולם קאמרת דמשמע דבכל: יב] דברים אפילו בחולין ולטמא טומאת אוכלין וא"ל הא קתני ששה בתודה: יג] מצטרפין והתנן כל הפיגולין מצטרפין זה עם זה לכזית בין בשר החלב בין פיגולין דשאר שלשה זבחים מצטרפין אלא אימא הא דקאמר עולה ואימורין מצטרפין לאו להעלותן בחוץ תיבת בכזית נמחק: יד] לרבה בריה ה': טו] ותני בעולה תיבת וגרים נמחק: טז] אבל העלה [illegible]: יז] בעינן צירוף משמע השתא דלא גרסי' לפי זה ולחייב עליהן משום פיגול נותר וטמא וא"כ [illegible] א) מהכא תנינא דלעיל למתניתין אי מהכא דקתני מצטרפין לכזית להעלותו בחוץ זה אינו [illegible] לא איירי בהכי לכ"נ דלעולם גרסינן שפיר לעיל ולחייב עליהן משום פיגול וכו' וה"ק הכא מצטרפין ליזרק עליהן את הדם כמו בשר לכתחלה לחייב עליהן משום פיגול כו' שהזריקה קובעתו [illegible] ביה קרבו מתירין והיינו ע"כ משום צירוף כגון שלא נשאר כי אם חצי זית מאימורין וחצי זית [illegible] ושלמים אין מצטרפין לכתחלה לחייב עליו משום פיגול כו' והא דאמרי' כל הפיגולין מצטרפין [illegible] מתיבת והא עד ד"ה כזית נמחק: יח] מעשר מצטרפין זה עם זה לאסור אם נפלו בקדירה [illegible] לחייב עליהן חומש תיבת כו' נמחק: יט] איקרו נמי תרומה: כ] נבלה אחרת: כא] שנו דכל [illegible] אלא לענין טומאה כגון חצי זית נבלת גמל וחצי זית נבלת פרה והכי מתניתי' אות ב' [illegible] טומאה כלומר משום לא תאכל כל טמא: כב] דתנאי דעלמא דפליגי אות ב' ותיבת דאמרי' נמחק:

על

◆

רבינו גרשום

מיירי: חמשה דכתיב בעולה מצטרפין זה עם זה: חמשה דברים יש בעולה הבשר החלב והסולת המנחה הבאה · עמה והיין והשמן מצטרפין זה עם זה לכזית לחייב משום מעלה בחוץ ולחייב משום פיגול נותר וטמא ומשום מעילה: ששה בתודה הבשר והחלב והסלת והיין והשמן והלחם מצטרפין לפיגול נותר וטמא: בעולם קאמרת' דמשמע דכל זבחים שבעולם יש בהן חמשה דברים להצטרף זה עם זה ולא יותר והרי תודה שיש בה ששה דברים הבשר והחלב והסלת והיין והשמן הסולת ויין ושמן של נסכי תודה (מייתר) ולחמי תודה מצטרפין ודם לא קחשיב דליתיה לא בפיגול ולא בטמא כדאמרינן בפרק כל הבשר ואית דאמרי הסולת או מצה שבתודה והלחם זה חמץ שבה: אלא תני בעולה · הני חמשה דברים ולא במקום אחר: תנינא להא דת"ר · בברייתא תנינן לה במתניתין אלמא דעיקר היא עולה ואימורין מצטרפין לכזית: (לה על) [להעלותן] בחוץ · כלומר דאי מקטיר חצי זית חלב וחצי זית בשר בחוץ חייב עליהן משום מקטיר חוץ והקטרה בעינן בכזית דכתיב ואם האכל יאכל ואמרינן בב' אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח מה אכילת אדם בכזית אף אכילת מזבח בכזית: עולה דכליל היא מצטרפין · הבשר והחלב לחיוב הקטרת חוץ אבל שלמים דאין כולן כליל לא מצטרפין ועוד כיון דבשר שלמים נאכל אין בו משום מעילה בחוץ ולא מצטרפי: אלא לחייב עליהן משום פיגול נותר וטמא · בשלמים אמאי לא מצטרפין והתנן כל הפיגולין מצטרפין זה עם זה לכזית בין בשר וחלב בין פיגולין דשנים או שלשה זבחים מצטרפין: אלא אימא · האי דקתני עולה ואימוריה מצטרפין לכזית לאו להעלאת חוץ ולחייב משום פיגול ונותר קתני דא"כ קשיא שלמים אלא אימא מצטרפין לכזית לזרוק עליהם את הדם: ר' יהושע היא דתניא כו' · משא"כ בשאר זבחים וטעמא דר' יהושע משום דכתיב ואם האכל יאכל בב' אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח מה אכילת אדם בכזית אף אכילת מזבח בכזית משום הכי אין זורק עד שישתייר מהן בכזית: ובעולה אפילו חצי זית כו' · ובמנחה אפילו כולה קיימא ואין מן הבשר כלום קיים לא יזרוק את הדם: מנחה מאי עבידתיה · כלומר והלא אין אחת מחמש מנחות באות עם הזבח במנחת נסכים · קא מיירי האי דקאמר ובמנחה אפילו באותה מנחה דכתיב בנסכים ומנחתם סלת וגו' דסד"א הואיל ובהדי זבח קא אתיא כי גופיה דזבח דמיא ויזרוק עליה את הדם קמ"ל דלא: תרומה ותרומת מעשר של דמאי שהוא אחד ממאה · והחלה והבכורים מצטרפין זה עם זה לאסור שאם נפל מכולן שאור כדי לחמץ בתוך עיסה של חולין נאסרת: ומצטרפין נמי לאוכל מכולן כזית בשגגה לחייב חומש · אבל אינך לא צריכי קרא) דתרומות שתיהן: כל הנבילות מצטרפות זו עם זו · לאוכל מהן לכזית ואפילו נבלת בהמה טמאה עם נבלת בהמה טהורה: וכל השרצים מצטרפין זה עם זה · לאוכל מהן כזית: שיעורן שוין כגון נבלה ונבלה או כגון שרץ ושרץ: טומאתו ולא שיעורו · כגון נבלה ושרץ דטומאתו שוה דתרוייהו הוי טומאתן עד הערב · ולא שיעורן · דנבלה שיעור טומאתה בכזית ושרץ שיעורו בכעדשה: שיעורן ולא טומאתן · כגון נבלה ומת דתרוייהו מטמאין בכזית ולא טומאתן דאילו טומאת מת הויא טומאה שבעה וטומאת נבלה לא הויא אלא עד הערב: לא טומאתו ולא שיעורו · כגון מת ושרץ דטומאת מת עד שבעה וטומאת שרץ עד ערב ובשיעורן נמי אינן שוין דשיעור מת בכזית ושרץ בכעדשה:

לא

א) נראה דצ"ל מיירי לעיל מהכא דקתני מצטרפין כו': ב) נראה דצ"ל דהא כולהו תרומה:

הגהות הב"ח (א) גמרא תרומה ותני ביכורים כצ"ל ותיבת גבי נמחק: (ב) רש"י ד"ה אלא לחייב וכו' אמאי לא מצטרפין ומשני לא קיימא מצטרפין בכזית בחוץ ולחייב: